

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Докторант: Димитра Бенцу

Тема на дисертационния труд: „Финансова грамотност и нагласи към устойчиво опазване на околната среда при деца със и без синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност“

Научен ръководител: проф. д-р Станислава Стоянова, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Изготвил становището: доц. д-р Теодор Гергов, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Получени материали: автобиография, дисертация и автореферат

Данни за докторанта

Димитра Бенцу е докторант по Педагогическа и възрастова психология към катедра „Психология“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. В различни гръцки университети е завършила образователни степени по икономика и регионално развитие, околна среда и развитие, обучение по околна среда, както и програма за педагогически и дидактически компетенции. Това вероятно предпоставя нейния интерес към разглежданата проблематика.

Димитра Бенцу е преминала процедура по вътрешна защита на предложението за становище дисертационен труд и е насочена към външна защита. Същата има публикувани четири научни статии, свързани тематично с дисертацията, с което покрива изискванията за

присъждане на съответната образователна и научна степен. Като цяло авторефератът съответства на дисертационната разработка и включва основните моменти от съдържанието на дисертацията. Подбрани са най-информативните данни, а изложението им следва структурата на дисертацията. Коректно са изпълнени и всички активности заложи в индивидуалния план на обучение на докторанта.

Актуалност и значимост на темата

Позитивното отношение към системното опазване на околната среда е от важно значение за благосъстоянието на човечеството. Подобряването на финансовата грамотност и насърчаването на устойчиви екологични нагласи могат да подобрят качеството на живот и безопасността на хората. В динамично развиващият се свят, разбирането как финансовата грамотност се пресича с екологичните нагласи сред отделните категории деца е определящо за изграждането на предвидимо и справедливо бъдеще.

Такъв тип изследвания могат да подобрят образователните подходи, които насърчават както финансовото разбиране, така и екологичната отговорност при специфична демографска група, а именно деца с дефицит на вниманието и хиперактивност (ADHD). Финансовата грамотност, включително уменията за съставяне на бюджет и вземане на информирани финансови решения, са от съществено значение за самостоятелното и ефективно функциониране. Включването на деца с (ADHD) в такова проучване е важно поради техните уникални психични характеристики. Разбирането на техния подход към изследваните феномени несъмнено ще обогати образователните стратегии за приспособяване към различни стилове на учене.

Структура на представената дисертация

Предоставеното за рецензия дисертационно проучване се състои от увод, шест глави (1 Устойчиво опазване на околната среда и връзката

му с образованието, 2 Нагласи към устойчиво опазване на околната среда, 3 Разстройство дефицит на вниманието с хиперактивност, 4 Финансова неграмотност, 5 Методология на изследването, 6 Резултати), обсъждане, ограничения, заключения, научни приноси, използвана литература и приложения.

Четири от главите са посветени на теоретичния обзор. Първата от тях разглежда устойчивото опазване на околната среда и връзката му с образованието. Отделено е внимание на принципите, особеностите, целите и формите на устойчивото развитие. Фокусът е поставен върху екологичното образование като приложна преподавателска практика със съответните подходи и цели. Изведени са предизвикателствата, стоящи пред екологичното образование и ролята му за формиране на екологична грамотност.

Втора глава третира нагласите към устойчиво опазване на околната среда. Предложена е дефиниция за нагласата изобщо и в частност за нагласата към околната среда. Проследени са теории за нагласите и поведението, и фактори, които влияят върху нагласите към опазването на околната среда. Разгледана е връзката между нагласите и потребителските навици, както и някои бариери пред екологичното поведение.

Трета глава е посветена на разстройството с дефицит на вниманието и хиперактивност. Тук е представена дефиниция за (ADHD), както и основните симптоми, причини и видове. Разгледани са също диагностичните критерии, както и възможните консултативни и терапевтични интервенции.

Финансовата неграмотност е анализирана в четвърта глава. Дадено е определение, проследени са причините, ефектите и последствията от нея. Посочени са възможни начини за справяне с финансовата неграмотност, както и държави водещи политика в това отношение.

Литературният обзор се характеризира с всеобхватност и изчерпателност. Общият обем на дисертацията е 191 страници. Използвани са 212 заглавия на английски и гръцки език, като всички са коректно цитирани в текста и описани в библиографската справка.

Изследователски модел

Методологията на емпиричното проучване е разгърната в пета глава. Описани са целите, задачите, изследвания контингент и приложените статистическите процедури. Изведени са три хипотези, които са релевантни на замисъла на проучването. Преди тях фигурира точката „Изследователски проблем“, чието съдържание смислово припокрива хипотезите, което я прави излишна. Изследването е проведено в училища от градовете в префектура Пела (Едеса, Яница, Скидра, Аридая) в Гърция. Изследваните лица са 257 на брой, от които 121 с диагноза ADHD и 136 без поставена диагноза. Момчетата са 146, а момичетата 121 на брой. Липсва конкретна информация обаче за възрастовата структура на извадката. Посочва се само, че изследваните лица са на различна възраст.

Чрез използване или модифициране на някои айтеми от други въпросници, прилагани за възрастни е създаден изследователския инструментариум, което се явява и принос за разработката. Създадени са два въпросника (един за измерване на нагласите, свързани с устойчивото опазване на околната среда при деца и друг за измерване на финансовата грамотност при деца). И двата изследователски инструмента имат висока вътрешна консистентност и добра конструктивна валидност, установена чрез факторен анализ и групови сравнения. Много подробно е описана цялата процедура, съпътстваща направата на въпросниците. Приложени са и социално-демографски въпроси, избрани или модифицирани като подходящи и разбираеми от деца със и без ADHD.

За анализ на данните от изследването е използван статистическият софтуер SPSS 23.0, като са приложени съответните анализи.

Изследването е проведено при спазване на етичните принципи.

Резултати и анализ на данните от проведеното психологично изследване

Резултатите от проведеното изследване са поместени в шеста глава. Самите данни са изложени в 58 таблици и 3 фигури. Всички те са съдържателни и информативни. Демонстрирано е сериозно отношение към обработката на данните за доказване или отхвърляне на съответните хипотези. Реализирани са сравнения за всяка от изследваните дименсии. Съпоставките са направени по полов признак, по възраст и по наличие или отсъствие на ADHD.

Направените статистически анализи разкриват интересни тенденции, въпреки липсата на статистическа значимост при някои от тях. Може да се желае още от обсъждането, където се очаква по-отчетлива лична позиция и интерпретативни способности на автора. На няколко места е направен полезен паралел между получените авторски данни и такива от подобни изследвания в световен мащаб. Направените заключения са адекватни на получените резултати, като притежават научна и практическа стойност.

Намирам за основателни и изведените от автора приноси на дисертацията. Настоящото изследване има ценен научен принос, развивайки разбирането за сложните взаимоотношения между финансовата грамотност, невноразнообразието и нагласите към устойчивото опазване на околната среда, с последици за образованието, политиката и благосъстоянието на бъдещите поколения.

Мнения и препоръки

Би било добре четвърта глава да е именувана финансова грамотност, а не „финансова неграмотност“, както е в момента, тъй като в заглавието на дисертацията фигурира термина „финансова грамотност“.

В точката „Извадка“ на главата „Методология на изследването“ липсва конкретна информация за възрастовата структура на извадката. Посочва се само, че изследваните лица са на различна възраст. В същата глава фигурира точката „Изследователски проблем“, чието съдържание смислово припокрива хипотезите, което я обезсмисля.

Може да се желае още от обсъждането, където се очакват по-отчетлива лична позиция и интерпретативни способности от автора.

Заключение

Познанията на Димитра Бенцу по темата, както и достойнствата на дисертационния труд ми дават достатъчно основания да гласувам утвърдително за присъждането ѝ на образователната и научна степен „доктор“. Смятам, че докторантът отговаря на условията и реда за присъждането на съответната степен, затова предлагам на уважаемото научно жури да даде своя положителен вот.

15.10.2024 год.

Благоевград

Подпис:

Доц. д-р Теодор Гергов

REVIEW

of a dissertation work for awarding the educational and scientific degree "doctor", field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction: 3.2. Psychology, scientific specialty: Pedagogical and age psychology

Ph.D. student: Dimitra Bentsu

PhD thesis on the topic: "Financial literacy and attitudes of children with and without Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) towards sustainable environmental protection"

Scientific supervisor: Prof. Stanislava Stoyanova, PhD, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski"

Opinion by: Assoc. Prof. Teodor Gergov, Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski"

Materials received: resume, dissertation and abstract

Data on the PhD candidate

Dimitra Bentsu is a PhD student in Educational and Age Psychology at the Department of Psychology at Neofit Rilski State University. In various Greek universities, she completed educational degrees in economics and regional development, environment and development, environmental education, as well as a program for pedagogical and didactic competencies. This probably presupposes her interest in the issue under consideration.

Dimitra Bentsu has passed the procedure for internal defense of dissertation proposals for opinion and is directed to external defense. The same has published four scientific articles, thematically related to the dissertation, which covers the requirements for awarding the relevant educational and scientific degree. In general, the second abstract corresponds

to the dissertation development and includes the main points of the dissertation content. The most informative data have been selected, and their presentation follows the structure of the dissertation. All the activities set out in the doctoral student's individual study plan have also been completed correctly.

Relevance and importance of the topic

A positive attitude towards the systematic protection of the environment is important for the well-being of mankind. Improving financial literacy and promoting sustainable environmental attitudes can improve people's quality of life and safety. In a dynamically developing world, understanding how financial literacy intersects with environmental attitudes among different categories of children is critical to building a predictable and just future.

This type of research can improve educational approaches that promote both financial literacy and environmental responsibility in a specific demographic group, namely children with attention deficit hyperactivity disorder (ADHD). Financial literacy, including the skills to budget and make informed financial decisions, is essential for independent and effective functioning. The inclusion of children with (ADHD) in such a study is important because of their unique mental characteristics. Understanding their approach to the phenomena under study will undoubtedly enrich educational strategies to accommodate different learning styles.

Structure on presented dissertation

The dissertation study submitted for review consists of an introduction, six chapters (1 Sustainable environmental protection and its relationship with education , 2 Attitudes towards sustainable environmental protection, 3 Attention deficit hyperactivity disorder , 4 Financial illiteracy, 5 Research methodology , 6 Results), discussion, limitations, conclusions, scientific contributions, references and appendices.

Four of the chapters are devoted to the theoretical overview. The first of them examines sustainable environmental protection and its relationship with education. Attention is paid to the principles, features, goals and forms of sustainable development. The focus is on environmental education as an applied teaching practice with relevant approaches and goals. The challenges facing environmental education and its role in the formation of environmental literacy are outlined.

The second chapter deals with attitudes towards sustainable environmental protection. A definition of the attitude in general and the attitude towards the environment in particular is proposed. Attitude and behavior theories and factors influencing environmental attitudes are traced. The relationship between attitudes and consumer habits is examined, as well as some barriers to environmental behavior.

A third chapter is dedicated to attention deficit hyperactivity disorder . Here is a definition of (ADHD) as well as the main symptoms, causes and types. Diagnostic criteria as well as possible counseling and therapeutic interventions are also discussed.

Financial illiteracy is analyzed in chapter four. A definition is given, its causes, effects and consequences are traced. Possible ways to tackle financial illiteracy are indicated, as well as countries leading policies in this regard.

The literature review is characterized by comprehensiveness and comprehensiveness. The total volume of the dissertation is 191 pages. 212 titles in English and Greek were used, all of which were correctly cited in the text and described in the bibliographical reference.

Research model

The methodology of the empirical study is developed in the fifth chapter. The objectives, tasks, studied contingent and applied statistical procedures are described. Three hypotheses are derived that are relevant to the design of the study. Before them appears the item "Research problem", the content of which

meaningfully overlaps the hypotheses, which makes it redundant. The study was conducted in schools from the cities of Pella prefecture (Edessa , Yanitsa, Skidra , Aridaya) in Greece. There were 257 persons examined, of which 121 were diagnosed with ADHD and 136 without a diagnosis. There are 146 boys and 121 girls. However, there is no specific information about the age structure of the sample. It is only indicated that the persons examined are of different ages.

By using or modifying some items from other questionnaires applied to adults, the research toolkit was created, which is also a contribution to the development. Two questionnaires were created (one to measure attitudes related to sustainable environmental protection in children and another to measure financial literacy in children). Both research instruments have high internal consistency and good construct validity as established by factor analysis and group comparisons. The entire procedure accompanying the preparation of the questionnaires is described in great detail. Sociodemographic questions selected or modified as appropriate and comprehensible to children with and without ADHD were also included.

was used for the analysis of the research data , and the corresponding analyzes were applied.

The research was conducted in compliance with ethical principles.

Results and data analysis of the conducted psychological research

The results of the conducted research are placed in the sixth chapter. The data itself is presented in 58 tables and 3 figures. All of them are meaningful and informative. A serious attitude towards processing the data to prove or disprove the relevant hypotheses has been demonstrated. Comparisons were made for each of the investigated dimensions . Comparisons were made by sex, by age, and by the presence or absence of ADHD.

The statistical analyzes carried out reveal interesting trends, despite the lack of statistical significance in some of them. It may be desired even from the

discussion, where a more distinct personal position and interpretive abilities of the author are expected. In several places, a useful parallel is drawn between the author's data obtained and that of similar studies worldwide. The conclusions drawn are adequate to the obtained results, having scientific and practical value.

I find the author's contributions to the dissertation to be well-founded. The present study makes a valuable scientific contribution, advancing understanding of the complex relationships between financial literacy, neurodiversity , and attitudes toward sustainable environmental protection, with implications for education, policy, and the well-being of future generations.

Opinions and recommendations

It would be good if the fourth chapter was named Financial Literacy and not "Financial Illiteracy" as it is now, as the title of the thesis contains the term "Financial Literacy".

The "Sampling" section of the "Research Methodology" chapter lacks specific information about the age structure of the sample. It is only indicated that the persons examined are of different ages. In the same chapter, the point "Research problem" appears, the content of which meaningfully overlaps the hypotheses, which renders it meaningless.

It may be desired even from the discussion, where a more distinct personal position and interpretative abilities are expected from the author.

Conclusion

Bentsu 's knowledge of the subject, as well as the merits of the dissertation work, give me sufficient reasons to vote in the affirmative for awarding her the educational and scientific degree "PhD". I believe that the doctoral student meets the conditions and procedures for awarding the relevant degree, therefore I suggest the respected scientific jury to give its positive vote.

15.10.2024

Blagoevgrad

Signature:

Associate Professor Teodor Gergov, Ph.D